

Рекомендації батькам щодо профілактики правопорушень та агресивної поведінки підлітків

Чому діти скоюють правопорушення?...

Соціальні умови життя суспільства, суперечності в його розвитку мають вирішальний вплив на характер морально-етичного формування особи. Це також має відношення й до пояснення протиправної поведінки неповнолітніх.

Усі особи у віці до 18-ти років вважаються неповнолітніми. Чинне законодавство України осіб, які не досягли 14-річного віку, визначає малолітніми, а осіб у віці від 14-ти до 18-ти років – неповнолітніми.

Як показує практика, викривлене уявлення про права та обов'язки формує серед підлітків думку, що до повноліття за їх правопорушення відповідають батьки. Але, насправді, це твердження є помилковим. Законодавством передбачено конкретні випадки, коли юридична відповідальність неповнолітніх починається з 16 років, а за вчинення деяких кримінальних злочинів і з 14 років.

Більшість батьків знають це положення й доносять разом із педагогами до дітей. Але, не враховування специфіки підліткового сприйняття й усвідомлення інформації, що надається для формування в них безпечної й відповідальної поведінки, може призвести до проявів протесту підлітка й, як результат, порушення норм, спочатку морально-етичних, а далі й правових.

До **основних причин**, які обумовлюють правопорушення неповнолітніх, відносяться:

- негативний вплив у сім'ї (тривала бездоглядність; зайва опіка або суворість; конфліктні сімейні стосунки);

- сфера негативного проведення дозвілля (неповнолітніх правопорушників, саме беззмислове, бездіяльне проведення вільного часу в групі однолітків або старших товаришів разом із пляшкою спиртного, цигарками призводить до того, що такий спосіб життя стає звичкою, потім формує відповідні потреби);

- потреба в самоствердженні;

- вплив засобів масової інформації (Інтернет, телебачення, газети, радіо).

Враховання вищезазначених причин має допомогти батькам під час вироблення власної стратегії спілкування із дітьми-підлітками.

Перед відпрацюванням такої стратегії також доцільним буде знання про новоутворення підліткового віку, сутність поняття «агресія» та особливості її прояву в підлітків.

До основних новоутворень в підлітковому віці слід віднести:

1. Формування вищих форми довільної уваги, зростання обсягу уваги її концентрації й стійкості.
2. Нестабільність емоційного фону через «гормональну бурю».
3. Підвищення інтересу до своєї зовнішності. Дитина-підліток гостро переживає всі вади зовнішності, дійсні та уявні.
4. Через гормональні зміни в підлітка спостерігається зміна настрою: від депресивного до імпульсивного, адреналін запускає ріст організму та призводить до надмірної імпульсивності.
5. Особиста нестабільність: підліток прагне дорослішання, претендує на рівні права з дорослими, але об'єктивно ще не може включитися в доросле життя.
6. Підліткова самостійність проявляється в основному в прагненні звільнитися від опіки й контролю дорослих.
7. Знижується авторитет батьків, натомість провідним видом діяльності стає спілкування із однолітками. Підліток орієнтується на їх думку й схвалення.
8. З'являються захоплення, не пов'язані із навчанням.
9. Прагнуть бути почутими, тобто жадають врахування їхньої особистої думки на рівні з дорослими.

Агресія (лат. *aggressio* — напад) — інстинктивна індивідуальна поведінка людей, тварин, яку породжує страх, лютість тощо. Вона виражається в нападі або загрозі нападу на особин свого (рідше чужого) виду. Як психічний феномен притаманна всьому живому.

Агресія у людей — фізична або вербальна поведінка людини, спрямована на пошкодження або зруйнування. У випадку, якщо агресія виявляється в найбільш екстремальній і соціально неприпустимій формі, вона переростає у насильство. Їй саме воно може стати підґрунтям у порушенні спочатку морально-етичних, а надалі й правових норм.

Тож, з метою профілактики правопорушень та задля підвищення ефективності взаємодії під час спілкування з дитиною-підлітком, яка схильна до агресивної поведінки, батькам слід дотримуватися таких **правил**:

- 1. Обміркуйте причини агресивної поведінки дитини.**
- 2. Реагуйте спокійно у разі незначних проявів її агресії.**

Адже агресивність необхідна для нормального розвитку дитини: завдяки їй людина пізнає світ, захищається, конкурує з іншими.

- 3. Контролюйте свої негативні емоції.**

Не проявляйте агресію у відповідь на її агресивність. Такі реакції дорослого як підвищення голосу, використання фізичної сили, нотації, негативне оцінювання особистості дитини, погрози, покарання тощо, не дають змоги розв'язати проблему. Вони лише можуть на певний час утримати дитину від проявів агресії.

4. Обговоріть з дитиною її поведінку.

Розкажіть, чого Ви від неї очікуєте. Однак пам'ятайте, що аналізувати поведінку в момент прояву агресії не варто: дитина все одно Вас не почує і не зрозуміє. Тому таку розмову слід починати після того, як всі учасники ситуації заспокоюються.

5. Установіть з дитиною зворотній зв'язок - це один з дієвих способів зниження рівня її агресії. Для цього можна використати такі прийоми:

- констатування факту – «Ти поводишся агресивно»;
- постановка запитання, що констатує – «Ти злишся?»
- розкриття мотивів агресивної поведінки – «Ти хочеш мене образити?, «Ти хочеш продемонструвати свою силу?»;
- виявлення власних почуттів щодо небажаної поведінки – «Мені не подобається, коли на мене тиснуть»;
- апелювання до правил поведінки – «Ми з тобою домовлялися!».

6. Висловлюйте своє негативне ставлення винятково до вчинків дитини, а не до особистості в цілому. Дитина має зрозуміти, що батьки люблять її, але вони проти її агресивної поведінки.

7. Станьте прикладом для своєї дитини: продемонструйте зразки конструктивної поведінки у стресових ситуаціях. Контролюйте свої емоції.

8. Обговорюйте агресивні прояви поведінки зі своєю дитиною без сторонніх дітей - це дасть змогу зберегти позитивну репутацію дитини. Адже дитині складно визнати свою неправоту. Для неї найстрашніше – це публічний осуд і негативна оцінка. Справді, репутація агресора може закріпитися за дитиною, і вона буде змушена діяти відповідно.

9. Навчайте свою дитину конструктивних способів вираження гніву та розв'язання конфліктів на кшталт: намалювати свій гнів та порвати аркуш, побити подушку чи боксерську грушу тощо. Також навчайте дитину проявляти емпатію, ефективно взаємодіяти з однолітками.

10. Допмагайте дитині спрямувати її агресію в безпечне русло. Наприклад, запропонуйте відвідувати спортивну секцію. Футбол, хокей, волейбол, баскетбол та інший командний спорт - найпопулярніша рекомендація для дітей, що мають проблеми з агресією. Дітей із яскраво вираженими

лідерськими якостями варто віддавати в індивідуальний спорт: великий теніс, спортивну або художню гімнастику, ковзанярський спорт, фехтування тощо. Плавання підійде дитині будь-якого психотипу й статури. Воно рівномірно тренує всі групи м'язів і корисно для здоров'я, а вода знімає стрес і відновлює емоційний баланс. Потужний заспокійливий ефект надає взаємодія з кінями, тому дуже активній дитині можна запропонувати кінний спорт. Контакт з тваринами буде корисний і замкнутим дітям, які також бувають агресивними.

Підготувала: методист НМК ППСР ПС СПП

Калюжна Т.М.